

6. Про Основні напрями зовнішньої політики України: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>.

7. Про дію міжнародних договорів на території України: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1953-12>.

8. Про міжнародні договори України: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.

9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України, 53 народних депутатів України і 56 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» [Текст]: рішення КСУ від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-11>

10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту "б" підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати) [Текст]: рішення КСУ від 10 жовтня 2008 року № 20-рп/2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-08>

УДК 347.65(477)

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ СПАДКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК В УКРАЇНІ

Волков Е. К.,

аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Анотація: Автором виконано розгорнутий порівняльний аналіз норм спадкового права щодо земельної ділянки в Україні на різних етапах його становлення та розвитку. Доведено, що спадкове право на земельну ділянку характеризується певними особливостями на кожному історичному етапі свого розвитку. Проаналізувавши норми спадкового права на різних етапах його становлення автором з'ясовано, що спадкове право не відіграло істотної ролі в житті суспільства до радянського періоду, яке керувалося у сфері права звичаями у спадщину земельні ділянки не переходили, і тільки з прийняттям ЦК України 2003 р. ситуація змінилася, оскільки він визначив особливий порядок спадкування земельної ділянки. При дослідженні враховується, що земельна ділянка є нерухомою річчю. У статті зауважується, що на земельну ділянку може бути набуте право власності, в тому числі спадкування як підстава права власності.

Ключові слова: земля, земельна ділянка, земельне право, цивільне право, спадкування, об'єкт, право користування, право власності, набуття спадщини, виникнення права.

Аннотация: Автором выполнено развернутый сравнительный анализ норм наследственного права в отношении земельного участка в Украине на разных этапах его становления и развития. Доказано, что наследственное право на земельный участок характеризуется определенными особенностями на каждом историческом этапе своего развития. Проанализировав нормы наследственного права на различных этапах его становления автором выяснено что, наследственное право не играло существенной роли в жизни общества к советскому периоду, которое руководствовалось в сфере права обычаями в наследство земельные участки не переходили, и только с принятием ГК Украины 2003 г. ситуация изменилась, поскольку он предопределил особый порядок наследования земельного участка. При исследовании учитывается, что земельный участок является недвижимой вещью. В статье отмечается, что на земельный участок может быть получено право собственности, в том числе наследование как основание права собственности.

Ключевые слова: земля, земельный участок, земельное право, гражданское право, наследование, объект, право пользования, право собственности, приобретение наследства, возникновения права.

Annotation: The author has made a detailed comparative analysis of the rules of succession in respect of land in Ukraine at various stages of its formation and development. It is proved that the hereditary right to land is characterized by certain features at each historical stage of development. After analyzing the rules of succession at different stages of its formation by the author found that inheritance law does not play a significant role in society to the Soviet period, which is guided in the legal traditions inherited land is not passed, and only with the adoption of the Civil Code of Ukraine 2003 situation has changed since he identified a special order of inheritance of land. In the study takes into account that the land plot is a fixed thing. The paper is observed that the land can be acquired ownership, including inheritance as the basis of ownership.

Key words: land, land plot, land law, civil law, inheritance, object, right of use, ownership, acquisition heritage of the right.

Значення земельної ділянки у суспільстві завжди було великим, насамперед як об'єкт який можна успадкувати. Щоб це з'ясувати треба дослідити історію розвитку інституту спадкування, в тому числі земельної ділянки. Оскільки земельним

ділянкам на протязі тривалого часу були притаманні особливості щодо знаходження цього об'єкту у приватній власності, кола суб'єктів права власності, певних обмежень при виборі спадкоємців [1, с. 7].

Метою статті є порівняльний аналіз норм спадкування земельної ділянки на різних етапах його розвитку, що дасть можливість дослідити шлях

розвитку норм спадкового права держави, починаючи з часів римського права і досогодні.

Питання спадкування земельної ділянки завжди викликали найгострішу інтерес у правознавців, обумовлений цінністю і значимістю земельної ділянки як об'єкту цивільного права.

Найбільш повне та глибоко питання власності на земельну ділянку та спадкування земельної ділянки розглядалися представник дореволюційної цивілістики, такими як: Д.І. Мейер, Г.Ф. Шершеневич, К.П. Победоносцев, Є.В. Васюковський, Ю.С. Гамбаров. Слід відмітити й праці радянських вчених-правознавців, зокрема: Б.С. Антімонова, К.О. Граве, Д.Н. Генкіна, І.Б. Новицького, Н.В. Рабіновича, В.І. Серебровського та праці сучасних українських вчених, зокрема: С. Г. Благовісного, О. А. Зайцева, А.С. Савченко, С. Трифонова, Є. О. Харитонова, В.Ю.Чуйкової, М.В. Шульги, В.І. Янчука.

Отже, спробуємо зробити історико-правничий аналіз формування і розвитку інституту спадкування земельної ділянки в Україні, що дозволить з'ясувати його правову природу. Розглянемо різні періоди формування законодавства про спадкування земельної ділянки.

Аналізуючи сучасне законодавство в галузі спадкування земельних ділянок можна стверджувати про рецепції окремих положень стародавнього римського права. Так, наприклад, римське право з найдавніших часів всі способи набуття права власності поділяло на первісній похідні. Одним із основних способів похідного набуття був перехід майна у спадщину [2].

Розпочнемо з періоду виникнення та розвитку спадкового права в Римській імперії, оскільки витоки вчень про земельну ділянку слід шукати у законотворчості тих часів. Відповідно до норм римського права, спадкування земельної ділянки як нерухомого майна становить собою такий вид юридичних відносин, у яких бере участь первинний власник нерухомого майна (спадкодавець) і які, у свою чергу, не пов'язані із власником безпосередньо; зміст цих відносин має об'єктивний характер, тобто вони не припиняються зі смертю фізичної особи, оскільки можуть бути використані іншими особами (спадкоємцями) без зміни їх сутності [3, с. 3].

Таким чином, до особи, яка спадкує права на земельну ділянку як нерухоме майно, переходить і ряд обов'язків стосовно його утримання, а це говорить про те, що в універсальне правонаступництво щодо прав та обов'язків спадкодавця збереглося та відтворене й у чинному цивільному законодавстві.

Українське право бере свій початок з періоду звичаєвого права давніх слов'ян, класичних джерел права Руської держави, Великого князівства Литовського і Речі Посполитої. Так, в кінці XI – на початку XII ст. на Русі спадкування здійснювалось згідно з нормами звичаєвого права та за законом. Спадкування за заповітом юридично було закріплено лише у Просторовій редакції «Руської правди» на початку XIII ст.

Сини князя, що успадковували після нього рухоме й нерухоме майно (а отже, й земельну ділянку), дивилися на державу як на власність.

Київське віче не дозволяло князівській владі перетворити державу у приватну власність та вільно в ній успадковувати владу, на це потрібна була згода Київського віче.

Наступний період – це період формування української національної держави, який включає формування спадкового права в українських землях, що входили до складу Великого князівства Литовського (друга половина XIV – перша половина XVI століть) та у складі Королівства Польського та Речі Посполитої Польської (друга половина XIV–XVIII століття).

Норми спадкового права «Руської правди» щодо збереження родового майна за спадкоємцями були не тільки визнані дійсними, а й розвинуті та закріплені у Статутах Великого князівства Литовського. Дійсно, питання успадкування майна отримали у Статутах Великого князівства Литовського 1529, 1568 і 1588 рр. досить повну й детальну регламентацію, унаслідок цього спадкове право виділилося у самостійний правовий інститут [4]. Правовою базою спадкування земельної ділянки виступило звичаєве право українців, яке бере свій початок з Литовського статуту 1566 року, який, в свою чергу, був більш пізньою рецепцією положень римського приватного права. Оскільки процедура набуття права власності на земельну ділянку і її спадкування мала свої характерні риси, то була часткова і похідна рецепція [1, с.7].

В українських землях, які були під юрисдикцією Речі Посполитої Польської, характерною рисою спадкового права було обмеження прав жінки на успадкування нерухомості. У польському та литовському праві обов'язком кожного землевласника було особисте населення військової служби. Порядок спадкування майна жінками у XVI – XVII ст. мав назву «четвертинки», тому, що 3/4 батьківського майна переходило до синів, а 1/4 успадковували доньки незалежно від їхньої кількості. Материнське майно всі діти успадковували в однакових частках.

Для Литовських статутів успадкування землі в козацькому середовищі не було поширене з двох причин: 1) користування землею було довічним, а терени Запорозьких Вольностей вважалися колективною власністю козацтва; 2) особливості січового життя впливали на те, що в більшості козаків просто не було спадкоємців, прийнятих законом – жінок, дітей. Звідси, спадкове право не відіграло істотної ролі в житті запорозького козацтва, яке керувалося у сфері права звичаями і традиціями [4].

На звільненій від влади Речі Посполитої частині української території створилися об'єктивні умови для утворення Української гетьманської держави, а цивільне право доби Української гетьманської держави містило норми успадкування як за заповітом, так і за законом (за звичаєм). Позбавлялися права на успадкування іновірці, особи, що перейшли до нехристиянських конфесій, позашлюбні діти, доньки, що уклали шлюб без згоди батьків, особи, що зловживали спиртними напоями.

З 1654 року почалося формування документального підтвердження закріплення права власності на земельну ділянку. Їх місце займали акти

гетьманської і місцевої воєнно-адміністративної влади, що видавалися в формі універсалів, ордерів, листів, декретів, грамот. Перехід земельних володінь українських феодалів у спадщину контролював царський уряд і земельна власність переходила за правом спадкування до спадкоємців тільки чоловічої статі за умови продовження військової служби.

За Указом «Про єдиноспадкування» 1714 р. право спадкування земельної ділянки належало виключно синам, як головним першосуб'єктам спадкування нерухомості за законом, при відсутності заповіту, земельну ділянку успадковував старший син (за принципом майорату) та цим указом було покладено край спадкуванню нерухомого майна за заповітом [1, с. 7]. У цей період своє право спадкувати батьківські землі втратили дівчата, які вийшли заміж без згоди на цей шлюб батька і матері або взагалі одружилися з іноземцями (у таких випадках майно позбавленої спадку молоді переходило «на близьких її») [5, с. 64].

Отже, у цей період спостерігається певна обмеженість у спадкових правах на земельну ділянку, так по-перше, спадкування відбувалось по схемі – від батька до сина, а всі інші спадкоємці викликалися до спадкування лише у разі відсутності у померлого синів, а по-друге, відсутність документів, які засвідчують право власності на земельну ділянку, певним чином обмежують право заповідальних розпоряджень.

Інститут спадкування нерухомого майна в Україні після входу більшості українських земель до складу Російської імперії був узагальнений у збірнику «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р.

Російське дореволюційне спадкове право не розглядало спадкове нерухоме майно як єдине ціле, а ділило його на дві самостійні спадкові маси: батьківське майно, яке переходило лише до спадкоємців за законом, та загальне майно, для якого існував загальний порядок спадкування. А основне джерело дореволюційного спадкового права становив «Звід законів Російської імперії», виданий у 1832-1833 рр. [6, с. 86].

Право власності козаків на земельну ділянку поступово обмежувалось, але це не стосувалось права переходу земельної ділянки до спадкоємців у разі смерті власника земельної ділянки. Заборонявся продаж земельної ділянки, що належала козакам на правах власності, але не заборонялось встановлювати заповідальні розпорядження щодо земельної власності.

Основними результатами прийнятого Маніфесту від 19 лютого 1861 року «Про скасування кріпацького права» було те, що присадибна земля належала на праві спадкового володіння кожному з членів общини, спадкувалася вона членами родини спадкодавця, що мешкали разом з ним. Спадкоємцями за заповітом могли бути лише члени общини; орна земля розподілялася між членами общини за кількістю або робітників, або душ. Вона не спадкувалась, а належала на праві сумісної власності всім членам общини [1, с. 7]. А надільні землі ставали власністю селян тільки після їх викупу за встановленою ціною.

Звідси, поява обмежених речових прав на земельні ділянки, а також виникнення правового регулювання переходу таких речових прав в порядку спадкування. Відповідно, ділянки, що знаходилися в обмеженому користуванні, у спадщину не переходили – необхідний правовий механізм так і не був створений [7].

Аграрна реформа 1906 р. суттєвих змін у спадкових відносинах не принесла, оскільки земля, що була отримана селянами, переходила не в їхню власність, а у власність сільської общини. Залишилися і обмеження спадкоємців – жінок перед спадкоємцями чоловічої статі [1, с. 8].

Що стосується формування спадкового права в українських землях у складі Австро-Угорської імперії у XIX – на початку XX століття, то в українських землях, захоплених Австрією, спадкові відносини регулювались Австрійським цивільним кодексом 1811 р. Спадкове право базувалося на законі, на договорі і на заповіті. Австро-Угорською імперією місцеві особливості права в українських землях не були враховані, тому що законодавство цієї держави відображало західну традицію права та приналежність до романо-германської сім'ї.

Слід проаналізувати й формування законодавства про спадкування земельної ділянки в Україні в період (революційних змагань) боротьби її за національну незалежність. РНК УСРР у березні 1919 р. ухвалила декрет «Про скасування приватної власності», за яким скасовувалось успадкування як за законом, так і за заповітом. Майно, залишене після смерті власників передавалось у власність держави. Декрети РНК УСРР «Про скасування спадкування» від 11 березня та 21 березня 1919 р. скасували спадкування як форму переходу власності, і, водночас, створили джерело соціального забезпечення для непрацездатних осіб, які перебували на утриманні спадкодавця [4].

Формування національного інституту спадкування землі в УНР 1918 р. було пов'язане з особливим правовим режимом земельної ділянки, яка у той час, на відміну від будинків, могла перебувати лише у користуванні громадян. У радянські часи право власника будівлі, яка належала йому на праві приватної власності, відокремлювалося від права на землю, яка належала виключно державі. Земельна ділянка та розташоване на ній нерухоме майно мали різний правовий режим, через що особа, у приватній власності якої знаходився житловий будинок, не була власником земельної ділянки під ним [5, с. 67].

У період формування радянської державності в Україні (1917–1920 рр.) був закон. Формування інституту спадкування земельної ділянки у Радянській державі почалося з встановлення певного режиму користування земельною ділянкою – сервітутів. В радянські часи навіть відокремлювалося право власника будівлі від земельної ділянки, на якій ця будівля побудована. Легально не були встановлені сервітутути, які б дозволяли спадкувати право користування земельною ділянкою під будівлею [1, с. 8].

Земельні ділянки на праві власності могли в ті часи належати тільки державі; ділянку, яка перебувала в трудовому користуванні, у спадщину не передався. Це було встановлено ЦК РРФСР 1922 року і ЗК РРФСР 1922 року [7]. Це цілком

пояснювалося тим, що власність з приватної, почала перетворюватись в особисту. Декрети про скасування спадкування без змін діяли в Україні під час громадянської війни. ЦК УСРР 1922 р. певною мірою відновив успадкування приватної власності, установив межу майна, яке може успадковуватися (10 тис. рублів), та визначив обмежене коло спадкоємців за законом і за заповітом. Судова практика прирівняла «право користування і розпорядження» спадковим майном до права власності. В подальшому у цивільних кодексах союзних республік про «право користування і розпорядження», що виникає в спадкоємців, і не згадується.

Відповідно до постанови ЦВК і РНК СРСР від 29 січня 1926 р., постановою ВУЦВК і РНК УРСР від 7 липня 1926 р. було внесено відповідні зміни до ЦК, і як наслідок, допускалося спадкування як за законом, так і за заповітом усього спадкового майна, незалежно від його вартості, а спадкоємці, які мешкали разом із спадкодавцем, отримували понад свої частки домашнє майно.

В умовах Великої Вітчизняної Війни виникла необхідність розширити коло осіб, які мали право на спадщину, що і було зроблено Указом Президії Верховної Ради СРСР від 14 березня 1945 р. «Про спадкоємців за законом і за заповітом» та указом Президії Верховної Ради УРСР від 17 грудня 1945 р. «Про зміни Цивільного кодексу УРСР», яким внесено зміни до інституту спадкового права [4].

Після перемоги у Великій вітчизняній війні була прийнята низка законів, спрямованих на зміну положень інституту спадкування, але земельні ділянки де-юре були виключені з цивільного обігу [1, с. 8]. Це свідчить про відсутність уваги та врахування приватного інтересу окремої фізичної особи.

ЦК УРСР 1963 р. розширив свободу заповіту, посилив роль сімейно-правових зв'язків у спадкуванні та зменшив значення спадкування як форми матеріального забезпечення непрацездатних родичів та утриманців померлого [4].

Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про землю від 1990 року, в подальшому, Основи цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік 1991 ввели право довічного успадкованого володіння і право постійного (безстрокового) користування земельною ділянкою; Закон РРФСР від 23.11.1990 року «Про земельну реформу» допустив приналежність земельних ділянок суб'єктам цивільних правовідносин на праві власності [7].

Зазначимо, що у період функціонування радянського спадкового права землю як об'єкт спадкування було виключено з ринкового обігу, але вона продовжувала перебувати в цивільному обороті у вигляді ділянок під забудову. Тому попри заборону перебування земельної ділянки у власності громадян, вона продовжувала бути об'єктом цивільно-правових угод та спадкування аж до внесення змін і доповнень до ЗК України Законом від 13 березня 1992 р. № 2196-ХІІ, яким право власності громадян на землю було гарантовано [5, с. 67].

Нормативні акти першого десятиріччя становлення української державності також не давали

відповіді на питання, хто є власником землі, і лише 25 жовтня 2001 року Верховна Рада України прийняла нову редакцію ЗК України, згідно з яким пункт а) статті 80 визнавав право приватної власності громадян на землю. Стаття 81 того ж кодексу однією з підстав набуття права приватної власності, в тому числі і на землю, передбачала одержання спадщини. Умови передачі і поділу спадщини своєю чергою регулюються ст.ст. 528-540 ЦК України [8].

На відміну від ЦК УРСР 1963 р новий ЦК України 2003 р. надає більш детальну регламентацію об'єктів спадкових правовідносин, зокрема, визначено особливий порядок спадкування окремих видів майна (в тому числі, земельних ділянок) та перевага надається саме спадкуванню за заповітом, а не за законом, як це мало місце в ЦК УРСР 1963 р. [4].

Слід зауважити використання «земля» та «земельна ділянка» у нормах чинного законодавства без визначення їх істотних ознак, призводить до різного тлумачення вказаних понять, що не сприяє єдності теорії, а ще більше практики. Взаємодія і сумісність спадкового (в розумінні як інституту цивільного права) та земельного права недосконала, хоча має приватне, так і суспільне значення, оскільки стикаються різні інтереси, це особливо актуально для випадків успадкування земельних ділянок [9].

Сьогоднішня практика як критерій істинності наукових досягнень свідчить про низку неузгодженостей та недоліків в чинному цивільному і земельному законодавстві, що заважають реалізувати суб'єктивні права спадкодавців і їх спадкоємців. Непорозуміння, здебільшого, виникають завдяки відсутності єдиного нормативного акту, який би регулював відносини, пов'язані з спадкуванням земельної ділянки. Така ситуація призводить до невпевненості та нерозуміння особою прав, що їй належать та потребує удосконалення вже прийнятих законів і, як найшвидше, створенню нових, в першу чергу ЦК України та ЗК України кодексів. Звідси, констатуємо, що спадкування земельної ділянки повинно відповідати вимогам цивільного права і враховувати положення земельного права, що встановлює особливості обігу земельних ділянок.

Підсумовуючи, вкажемо, що наявність широкого кола історичних джерел з проблематики спадкування земельної ділянки вказує на те, що відбулося становлення та подальший розвиток інституту спадкування земельної ділянки в Україні. Так, по-перше, ще з часів Римської імперії спадкове право не відігравало істотної ролі в житті суспільства, яке керувалося у сфері права звичаями і традиціями, звідси були відсутні документи, які засвідчують право власності на земельну ділянку, а земельна власність переходила за правом спадкування до спадкоємців тільки чоловічої статі; по-друге, у російське дореволюційне спадкове право не розглядало спадкове нерухоме майно, а у спадщину ділянки не переходили тому, що необхідний правовий механізм так і не був створений; по-третє, у період революційних змагань земельні ділянки на праві власності могли в ті часи належати тільки державі, а у спадщину не передавався; по-четверте, у період функціонування радянського спадкового права земельні ділянки були виключені з цивільного обігу, але вона продовжувала перебувати в цивільному

обороті у вигляді ділянок під забудову; по-п'яте, ЦК України 2003 р. визначив особливий порядок спадкування окремих видів майна (в тому числі, земельних ділянок).

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайцев А. Л. Право наследования земли в Украине : автореферат дис. кандидата юридических наук : 12.00.03 Харьков, 2000. – 22 с.
2. Римське право. Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 512 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.big-lib.com/book/1_rimske_pravo/126__4_Nabytaya_i_vtrata_prava_privatnoi_vlasnosti
3. Благівісний С. Г. Історичні аспекти інституту спадкового права України / С. Г. Благівісний // Часопис Київськ. ун-ту права. – 2006. – № 2. – С. 28-32.
4. Нелін О. І. Еволюція спадкового права в Україні (історично-правовий аспект) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / О. І. Нелін / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2010. – 39 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mydisser.com/ua/catalog/view/6/343/7767.html>
5. Савченко А.С. Етапи становлення та розвитку інституту спадкування нерухомого майна в Україні / А.С. Савченко // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 3. – С. 60-67.

6. Трифонов С. Спадкування землі в українських землях за Русько-Литовським правом / С. Трифонов // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 86-89.

7. Ткачук В. Ф. Проблемы правового регулирования перехода вещных прав на земельные участки в порядке наследования: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 12.00.03 – гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право / В. Ф. Ткачук ; Науч. рук. Л. А. Емелина. – М., 2010. – 26 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1385275>

8. Беґей С.І. Передача і поділ спадщини в селянських родинх Галичини в XIX - 30-их роках XX ст. Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.05 / С.І. Беґей; НАН України. Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича; Ін-т народознав. – Л., 2003. – 21 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://disser.com.ua/contents/28723.html>

9. Мананников О. В. Наследование земельных участков и имущественных прав на них: диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.03 / Мананников Олег Владимирович; [Место защиты: Рос. правовая акад. М-ва юстиции РФ]. – Москва, 2008. – 240 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/225532.html>

УДК 347.73

ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ УКРАЇНИ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

Єрмаков М. О.,

здобувач кафедри економіко-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ

Анотація: У статті розглянуто сутність поняття функцій Міністерства фінансів України. В результаті дослідження родових понять «функції» та «функції органів виконавчої влади», окреслено загальні ознаки та виявлені особливості прояву цих ознак у характеристиці функціонального призначення Міністерства фінансів України в сфері формування та використання фондів державних фінансів.

Ключові слова: функції, функції органу виконавчої влади, управління фінансами.

Аннотация: В статье рассмотрена сущность понятия функций Министерства финансов Украины. В результате исследования родовых понятий «функции» и «функции органа исполнительной власти», определены общие признаки и выявлены особенности проявления этих признаков в характеристике функций Министерства финансов Украины в сфере формирования и использования фондов государственных финансов.

Ключевые слова: функции, функции органа исполнительной власти, управления финансами.

Annotation: In article the essence of concept of functions of the Ministry of Finance of Ukraine is considered. As a result of research of patrimonial concepts of «function» and «function of enforcement authorities», it is outlined the general signs and the found out features of display of these signs in the characteristic of functions of the Ministry of Finance of Ukraine in sphere of formation and use of funds of public finances.

Key words: functions, functions of enforcement authority, management of the finance.

Сьогодні одним із важливих напрямів адміністративного реформування є уточнення функціонального призначення та владних повноважень органів виконавчої влади з метою підвищення ефективності керівництва державним апаратом у цілому, оптимізації взаємодії та координації діяльності вказаних органів, усунення дублювання їх роботи в ході реалізації державної політики.

Провідна роль у формуванні та реалізації державної фінансової, податкової, бюджетної, митної політики, а також в управлінні державними фінансами належить Міністерству фінансів України. Ефективність реалізації Міністерством фінансів України, зокрема, бюджетної політики, забезпечення збалансованості державного бюджету, є вагомим чинником у досягненні економічної стабільності в країні, добробуту та соціальної захищеності населення. Водночас, одним з визначальних факторів забезпечення реалізації завдань, поставлених державою перед цим міністерством, є точна та повна